

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
**Харківський національний автомобільно-
дорожній університет**

у співпраці з

Lodz University of Technology
(м. Лодзь, Польща)

University of Security Management in Kosice
(м. Кошиці, Словаччина)

Казахський автомобільно-дорожній інститут ім. Л.Б. Гончарова
(м. Алмати, Республіка Казахстан)

ДВНЗ «Національний лісотехнічний університет України»
Навчально-науковий інститут екологічної економіки і менеджменту
(м. Львів, Україна)

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський банківський інститут»
(м. Харків, Україна)

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ
ТА ЕКОНОМІКО-ФІНАНСОВИЙ
ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ
СУЧАСНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

МАТЕРІАЛИ

**IV Міжнародної науково-практичної конференції,
Україна, м. Харків, 24 травня 2024 р.**

Збірник наукових праць

ХНАДУ, 2024

УДК 657:336.2:338.2

*Конференція зареєстрована в УкрІНТЕІ, посвідчення № 502 від 05.12.2023 р.
Друкуються за рішенням Ради факультету управління та бізнесу ХНАДУ,
протокол № 4 від 20.05.2024 р.*

Організаційний комітет:

- Богомолов В.О.** д-р техн. наук, професор, ректор, ХНАДУ (голова оргкомітету)
Дмитрієв І.А. д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи, ХНАДУ (заступник голови оргкомітету)
Шевченко І.Ю. д-р екон. наук, професор, декан факультету управління та бізнесу, ХНАДУ (заступник голови оргкомітету)
Ковальова Т.В. канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування, ХНАДУ (заступник голови оргкомітету)
Качмарек Л. dr hab. inż., prof., Vice Dean for Full Time Degree Programmes, Faculty of Mechanical Engineering, Lodz University of Technology; Head of the Research Groups Space Engineering and Functional Materials; Vice President of the Association of Polish Inventors and Rationalizers (м. Лодзь, Польща)
Брітченко І. dr.h.c., prof., Vice-Rector for International Relations, University of Security Management in Kosice (м. Кошиці, Словаччина)
Калгулова Р.Ж. канд. екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки, Казахський автомобільно-дорожній інститут ім. Л.Б. Гончарова (м. Алмати, Республіка Казахстан)
Воляник Г.М. канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ННІ екологічної економіки і менеджменту ДВНЗ «Національний лісотехнічний університет України» (м. Львів)
Пеняк Ю.С. канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, ННІ «Каразінський банківський інститут» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Маліков В.В. д-р наук держ. упр., професор кафедри обліку і оподаткування, ХНАДУ
Болдовська К.П. канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування, ХНАДУ (відповідальний секретар)

Обліково-аналітичний та економіко-фінансовий інструментарій управління сучасним підприємством: міжнародний досвід : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 24 трав. 2024 року). Харків: ХНАДУ, 2024. 255 с.

Матеріали конференції будуть корисні для науково-педагогічних працівників, науковців, представників сфери державного управління, практичних працівників, а також здобувачів вищої освіти у галузі обліку і оподаткування, фінансів, економіки, підприємництва, менеджменту.

Матеріали друкуються в авторській редакції з дотриманням індивідуального стилю. Організаційний комітет не відповідає за оригінальність тексту, достовірність фактів, власних імен та іншої інформації, що надано в рукописах, та залишає за собою право не поділяти погляди авторів на ті чи інші питання, що розглянуті в рамках конференції. Автори та їх наукові керівники несуть відповідальність за зміст наданого для участі у конференції матеріалу та гарантують відсутність в ньому академічного плагіату.

© колектив авторів

© ХНАДУ, 2024

ЗМІСТ

1. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ І РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

<i>Гаврилюк М.Р.</i> Проблеми і напрямки поліпшення обліково-аналітичної роботи за розрахунками з дебіторами	8
<i>Жураковська І.В., Тлущкевич Ю.Ю.</i> Облікове забезпечення ціноутворення вантажних автомобільних перевезень	12
<i>Ковальова Т.В., Якімова В.С.</i> Облік операцій з оборотними активами під час війни	15
<i>Кравченко О.В., Петелін К.С.</i> Методичні аспекти обліку готової продукції	17
<i>Нужна О.А.</i> Теоретико-методичні аспекти аналізу непрямих витрат підприємства	19
<i>Нужна О.А., Гезун В.В.</i> Прогнозування обсягу виробництва продукції для суб'єктів господарювання у лісовому господарстві та лісозаготівлі України на основі моделі виробничої функції Кобба-Дугласа	22
<i>Нужна О.А., Грицевич Є.В.</i> Побудова обґрунтованого прогнозу обсягу реалізації послуг на підприємствах транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності в Україні з використанням моделі парної нелінійної регресії	24
<i>Маліков В.В., Негаєва Г.В., Шагун Є.М.</i> Практичні аспекти застосування облікової політики підприємства	28
<i>Овчарова Н.В., Павленко О.С.</i> Гранти в системі фінансування СМП: облікові аспекти	31
<i>Овчарова Н.В., Хмелик Т.О.</i> Внутрішній контроль дебіторської заборгованості в системі управління підприємством	33
<i>Цікало Є.І.</i> Розвиток обліково-аналітичного забезпечення інтегрованих систем управління підприємствами	35

2. ОБЛІКОВО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА І ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

<i>Бобро В.І., Савченко А.Л.</i> Еволюція податкових систем: історичний огляд та сучасні тенденції	39
<i>Болдовська К.П., Борошко М.С., Шляхов М.С.</i> Прямі і непрямі податки: переваги і недоліки для економіки	43
<i>Болдовська К.П., Вересовська А.В., Калюжний В.Ю.</i> Податкові пільги та їх вплив на економічний розвиток	47
<i>Вербицька В.І., Вересовська А.В., Ярошенко Б.В.</i> Огляд зарубіжного досвіду внутрішнього оперативного контролю	51
<i>Вербицька В.І., Тонконог К.Г.</i> Внутрішній аудит, його необхідність та сутність	56
<i>Клим Н.М., Грицак О.С.</i> Податкові аспекти діяльності сфери гостинності	61
<i>Кріль А.Ю.</i> Передумови впровадження стандартів внутрішнього контролю	67
<i>Levkovets N.P.</i> Auditing of the financial statements of the enterprise	71
<i>Овчарова Н.В., Тітович І.С.</i> Обліково-податкова політика в частині ПДВ та запасів	74
<i>Тарасенко О.В., Хасанов В.В., Болдовська К.П.</i> Податкове навантаження на малий і середній бізнес: проблеми та шляхи вирішення	76

3. СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ОДИНИЦЯМИ

<i>Бойко Р.В.</i> Форми інвестиційної політики та їх вплив на розвиток бізнесу	81
<i>Бурковська А.В., Фещенко Я.Б.</i> Кредитні спілки та КВЕД: площа перетину	84
<i>Вербицька В.І., Андрійченко А.Ю., Бредіхін В.М.</i> Поняття та сутність фінансового посередництва	87
<i>Внукова Н.М., Остапенко В.О.</i> Тренди управління обмеженими фінансовими ресурсами підприємств	92
<i>Качмарек Л., Нєгаєва Г.В., Хорошилова І.О.</i> Стратегічне управління ризиками в банківській діяльності: важливі аспекти та інструменти	94

Пеняк Ю.С., Сердюк І.В. Тенденції та проблематика фінансових відносин з зовнішніми контрагентами.....	97
Соболь Д.О. Перспективні напрямки формування та розвитку депозитних вкладень в АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	99
Шагун Є.М., Хорошилова І.О. Роль банківського обліку у фінансовому моніторингу та протидії відмиванню грошей	104

4. МЕНЕДЖМЕНТ ЗМІН НА СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ АСПЕКТИ

Богашико О.Л., Туз Ю.О. Впровадження інноваційних технологій управління в діяльність підприємств	108
Бочарова Н.А., Федотова І.В. Розвиток мультимодальних перевезень: інтеграція та оптимізація логістичних ланцюгів у глобальному масштабі.....	112
Величко Я.І. Впровадження соціальної відповідальності в процеси управління змінами	116
Водолажська Т.О., Хворостян Я.С., Котелевець Є.К. Підвищення ефективності використання трудового потенціалу підприємства.....	120
Гетьман О.О. Виникнення міні-кластера як реакція на зміну впливу факторів зовнішнього середовища	124
Каратінка М.І. Вплив міграційних процесів на розвиток підприємств: виявлення ризиків та загроз	127
Коваль П.М. Інструментарій державної політики підтримки розвитку малого і середнього підприємництва	130
Покатаєв П.С., Дяченко С.М. Професійна культура сучасного управлінця в контексті менеджменту змін	132
Сафронов В.Ю., Пономаренко В.О. Напрямки удосконалення кадрової політики підприємства	136
Христюк Т.М. Методи удосконалення управління маркетинговою діяльністю ТОВ «БЕСТТРЕЙДЗ»	140

5. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

<i>Вареник В.М., Піскова Ж.В.</i> Рамка кваліфікації професії менеджер з продажу та торговельного агента як основа для формування освітньо-професійної програми.....	143
<i>Вербицька В.І., Недайкаш В.В., Челомбітько Н.В.</i> Аспекти нормативно-правової бази Республіки Молдова щодо якості аудиту в контексті діючої реформи	146
<i>Деділов В.В., Перунова О.М.</i> Нормативно-правове забезпечення розвитку підприємства	150
<i>Kazyieva L.S.</i> Types and forms of entrepreneurship	154
<i>Леонтьєва Л.В., Анненко А.В., Охрімова В.І.</i> Нормативно-правове регулювання господарсько-договірних відносин	158
<i>Леонтьєва Л.В., Коньова К.А., Нікітенко Д.М.</i> Законодавче закріплення фінансового контролю під час воєнного стану.....	161
<i>Маліков В.В., Белов Л.О., Козельська О.І.</i> Нормативно-правове регулювання складання фінансової звітності на підприємствах транспорту.....	166
<i>Перунова О.М., Рождественський О.А.</i> Підстави та наслідки, які є зазначеними в законодавстві про визнання господарського договору недійсним	172
<i>Сєдих Р.Є.</i> Банкрутство юридичної особи: механізм та зміст подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство.....	176
<i>Шулепова А.Г., Якушкіна В.Р.</i> Дослідження нормативно-правових аспектів щодо ліцензування сфери будівництва.....	181

6. ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

<i>Благодир О.Я.</i> Загрози стрімкого впровадження інформаційних систем і технологій обліку	185
<i>Болдовська К.П., Тарасенко А.В., Черниш Д.С.</i> Цифровізація податкової системи: сучасні технології та їх застосування	189

Вербицька В.І., Надвіренко А.Р., Левченко Н.П. Методологічні аспекти бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки ...	193
Голячук Н.В. Вплив цифрової економіки на модернізацію бухгалтерського обліку	197
Січевська Х.Т. Перспективи та виклики застосування штучного інтелекту в аудиті	200
Тодорова А.С., Сем'ян А.А., Вербицька В.І. Перспективи модернізації бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки	202
Тонконог К.Г. Цифрове оподаткування: виклики та перспективи у контексті розвитку цифрової економіки	210
Хорошилова Д.С., Хорошилова І.О., Шедякова Т.Є. Области застосування комп'ютерних систем	216
Яковенко С.Л., Минич Ю.В. Цифровізація бухгалтерського обліку та контролю	220
Ярошенко Б.В., Шляхов М.С. Технологічні інновації у бухгалтерській сфері	224

7. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

Бенько В.С. Облік доходів і витрат: сучасна практика, проблеми та шляхи вирішення	226
Ковальова Т.В., Власенко М.В. Облік розрахункових операцій: поняття, принципи та шляхи удосконалення під час воєнного стану	230
Ковальова Т.В., Калгулова Р.Ж. Удосконалення облікової політики підприємства щодо транспортно-експедиторських послуг	234
Костяниця Д.О., Хорошилова І.О. Проблеми обліку та контролю дебіторської заборгованості на підприємствах України	238
Мащенко О.В., Дяченко М.М. Податки як інструмент державного впливу на соціально-економічний розвиток України	241
Глучкевич Н.В. Бібліометрична оцінка наукових підходів до визначення поняття «готова продукція»	247
Яшарова Д.О., Хорошилова І.О., Грищенко В.І. Організація та методика обліку готової продукції на підприємстві	250

1. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ І РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМКИ ПОЛІПШЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ РОБОТИ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ДЕБІТОРАМИ

Гаврилюк М.Р., здобувач вищої освіти

*Науковий керівник: Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Дебіторська заборгованість є важливим активом для будь-якого підприємства, відтак неефективний його облік може призвести до збитків і фінансових проблем. Для покращення обліку дебіторської заборгованості на підприємстві, потрібно впровадити комплексний підхід, який включає в себе автоматизацію процесів, впровадження ефективних систем контролю та аналізу, а також посилення взаємодії між відділами.

У процесі обліку розрахунків з дебіторами підприємства можуть стикатись з низкою проблем, які є вельми різноманітними та відображають різні аспекти бізнесу.

Так, однією з основних проблем у цій сфері є просоченість платежів, коли клієнти не виконують свої фінансові зобов'язання вчасно. Це може призвести до недостачі готівки на підприємстві та ускладнити ведення операцій.

Іншою проблемою є недостатній контроль за кредитними лімітами, що може призвести до надання підприємством великих кредитів клієнтам, які не в змозі їх повністю виплатити, – це може стати причиною великих втрат для підприємства.

Іноді підприємства стикаються з ситуацією, коли клієнти не оплачують рахунки через різні причини, такі як фінансові труднощі або недолік умов оплати.

Також процес стягнення боргів може ускладнити неповна або неточна інформація про клієнтів. Наприклад, невідоме місце знаходження клієнта або невірний контактний номер може ускладнити зв'язок із клієнтом для врегулювання питання платежу.

Ще одним негативним моментом організаційного характеру є погана координація між відділами підприємства. Так, неефективна комунікація та координація між різними структурними підрозділами (бухгалтерія, відділ продажів, виконавче керівництво тощо) може призвести до того, що підприємство не зможе вчасно виявляти та вирішувати проблеми з дебіторською заборгованістю.

Не менший негативний вплив чинить погана організація документообігу. Неорганізованість або неповна документація про транзакції з клієнтами може ускладнити ведення обліку розрахунків з дебіторами та створити проблеми при звітності.

Також підприємства можуть стикатися з відсутністю ефективної системи нагадувань та стягнення боргів, що може призвести до «хронізації» неплатежу, що буде важко врегулювати.

Для подолання цих проблем важливо впроваджувати ефективні системи управління дебіторською заборгованістю, автоматизувати процеси обліку і контролю, а також забезпечити взаємодію між різними відділами підприємства.

Першим кроком до поліпшення обліково-аналітичної роботи з дебіторською заборгованістю на підприємстві є автоматизація процесів обліку. Впровадження спеціалізованого облікового програмного забезпечення дозволить автоматизувати процеси виписування рахунків, відстеження платежів, контроль за простроченими платежами та ге-

нерацію звітності. Це значно спростить роботу бухгалтерів та зменшить ризик помилок у обліку.

Значно полегшити процес обліку розрахунків з дебіторами може впровадження електронного обміну документами між підприємством та його клієнтами. Це дозволяє отримувати рахунки на оплату, нагадування про прострочені платежі та іншу необхідну інформацію швидко та ефективно.

Важливим аспектом поліпшення обліку дебіторської заборгованості є впровадження стандартів і процедур, які визначають правила ведення обліку, процедури контролю та взаємодії між відділами. Це дозволить уніфікувати процеси та забезпечити однаковий підхід до управління дебіторською заборгованістю на всьому підприємстві.

Дебіторська заборгованість є важливим складником фінансового стану будь-якого підприємства, і правильне управління нею визначає фінансову стійкість та прибутковість підприємства.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю потребує тісної співпраці між бухгалтерією, відділом продажів та виконавчим керівництвом. Впровадження системи звітності та обміну даними між цими відділами дозволить забезпечити однаковий рівень інформації та спростить прийняття стратегічних рішень щодо управління дебіторською заборгованістю.

Управління дебіторською заборгованістю – це постійний процес, який потребує перманентного моніторингу, аналізу результатів та оптимізації. Завдяки регулярному аналізу можна вчасно виявляти проблемні ситуації та реагувати на них, що дозволяє зберігати фінансову стійкість підприємства. Постійне вдосконалення процесів обліку та контролю дозволить підприємству ефективно реагувати на зміни у ринкових умовах та забезпечити стабільність фінансового стану.

Важливим аспектом управління дебіторською заборгованістю є аналіз платіжних термінів, тобто термінів виплати рахунків клієнтами. Шляхом аналізу та визначення оптимальних платіжних умов можна зменшити час обороту кредитів та підвищити ліквідність підприємства.

Також доцільним є впровадження системи кредитного скорингу, що дозволяє оцінити кредитоспроможність клієнтів і визначити ризик неплатежів. Це допомагає підприємствам приймати обґрунтовані рішення щодо надання кредиту та управління дебіторською заборгованістю.

Важливим етапом управління дебіторською заборгованістю є аналіз заборгованості та формування резервів на покриття можливих втрат від неплатежів. Це дозволяє зменшити ризик втрат та збільшити надійність фінансової звітності підприємства.

Також для ефективного управління дебіторською заборгованістю необхідно мати систему контролю, яка дозволить оперативно виявляти і вирішувати проблемні ситуації. Впровадження процедур контролю за простроченими платежами, систем моніторингу кредитного ліміту клієнтів та аналізу ризиків допоможе попередити затримки у виплаті та зменшити ризик неплатоспроможності клієнтів.

Таким чином, поліпшення обліково-аналітичної роботи з дебіторською заборгованістю є важливим завданням для будь-якого підприємства, оскільки це дозволяє забезпечити стабільність фінансового стану, зменшити ризики неплатежів та підвищити ефективність управління фінансовими ресурсами в цілому.

Шляхом впровадження комплексних заходів, таких як автоматизація облікових процесів, удосконалення аналітичних методів підприємства, впровадження систем контролю та оптимізація розрахунків з дебіторами, підприємство може забезпечити ефективне управління дебіторською заборгованістю, досягти більшої ефективності і підвищити свою конкурентоспроможність на ринку.

ОБЛКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ ВАНТАЖНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

*Жураковська І.В., канд. екон. наук, доцент
Тлущкевич Ю.Ю., здобувач вищої освіти
Луцький національний технічний університет*

Хоча існує думка, що ціна диктується ринком, вона одночасно може бути конкурентною перевагою. Тому інформаційне забезпечення цього процесу відіграє важливу роль в діяльності підприємства, основою якого є бухгалтерський облік. В нашому дослідженні ми стверджуємо, що основою ціни вантажних автомобільних перевезень є собівартість, формування якої вимагає якісного групування та аналізу транспортних витрат, їх зміни під впливом різних внутрішніх і зовнішніх факторів. Ця інформація надзвичайно важлива при ціноутворенні і визначенні конкурентної ціни перевезень на ринку.

За всього різноманіття методів не існує універсального способу встановлення цін на транспортні послуги [1]. Ціноутворенню приділено чимало досліджень, проте більшість з них мають маркетингове спрямування [1].

Нами проведено дослідження ціноутворення більш ніж 30 транспортних підприємств 2021-2022 роках відповідно до їх розміру, тобто кількості автомобілів. Результати досліджень показали, що значні в структурі витрат відбулись значні зміни у всіх категоріях підприємств. Практика ціноутворення на досліджуваних підприємствах (17 з 20 опитуваних) полягає в наступному: розраховується кількість потрібного пального відповідно до кілометражу і далі – націнка відповідно до розрахунків попередніх років. Тому інформаційною основою ціни є облік витрат пального. Але наші дані показують, що таке ціноутворення не правильне, адже частка пального у витратах підприємства міняється не лише протягом року, але й залежить від розміру підприємства. Наприклад, на підприємствах до 20 ав-

томобілів частка витрат на пальне у 2021-2022 роках зростала майже на 10%, тобто використання обсягів пального в якості основного чинника при ціноутворенні є виправданим і не було програшним у 2022 році, але для підприємств з кількістю автомобілів більше 20 частка витрат на пальне зменшилась на 6%.

Таким чином, при ціноутворенні у 2022 році досліджувані нами підприємства орієнтувались на показники 2021 року, відхилення в прогнозованій собівартості та фактичній у 2022 році представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Відхилення в прогнозованій собівартості послуг перевезень на досліджуваних підприємствах (середні показники)

№ з/п	Показник	Підприємства до 10 автомобілів		Підприємства до 20 автомобілів		Підприємства більше 20 автомобілів	
		Факт 2021	Прогноз 2022	Факт 2021	Прогноз 2022	Факт 2021	Прогноз 2022
1	Відсоток витрат на паливо та мастила для автотранспорту в загальних витратах підприємства	44,45	44,45	23,18	23,18	41,42	41,42
2	Витрати на пальне, тис. грн	4355	13036	7193	7528	20013	18219
3	Прогнозні витрати підприємства, виходячи з їх питомої ваги в 2021 році, тис. грн	X	29328	X	32476	X	43985
4	Фактичні витрати підприємства, тис. грн	9797	27114	31040	23980	48317	51844
5 (3-4)	Відхилення прогнозних та фактичних витрат 2022 року	X	2214	X	8496	X	-7858

Джерело: складено автором.

Ціноутворення витрат пропорційно використаному пальному на підприємствах з кількістю автотранспорту понад 20 автомобілів виходячи з їх частки у 2021 році створює прогнозну собівартість. Як наслідок, великі підприємства зазнали збитків у 2022 році, що підтверджується статистичними даними.

Тому, облік витрат на автомобільні перевезення має бути гнучким і таким, який пристосовується до різних факторів.

Нами сформульовано наступні вимоги до моделі обліку собівартості транспортних перевезень, яка є основою формування ціни:

- гнучкість, яка проявляється в легкості отримання даних, автоматизації;

- адаптивність, тобто можливість використання на більшості підприємствах.

Аналіз фактичних даних свідчить про важливість використання нормативного методу з подальшим аналізом відхилень з наступних причин:

- витрати на паливо, пропорційно яким ведеться розподіл витрат, списуються в кінці рейсу, тому бувають місяці, де списано багато пального (закінчення більшості рейсів) і місяці, де списано незначну кількість пального. Відповідно, загальновиробничі витрати за місяць будуть розподілені непропорційно по рейсам;

- фактична собівартість визнається після надходження всіх документів і розподілу витрат, цей період не співпадає з кінцем місяця;

- постійні витрати непропорційно відносяться до рейсу.

Упровадженню моделі передує розробка якісної облікової політики з переліком витрат прямих і тих, що підлягають розподілу. Наші дослідження показали, що перелік витрат практично однаковий, але розподіл витрат пропорційно лише пальному спотворює собівартість, так як пальне списується в кінці рейсу, а не в кінці місяця.

У сучасних умовах «життя» бізнесу, потрібно врахувати зміни зовнішнього середовища, та знайти можливості ефективного впливу на формування попиту і пропозиції транспортних послуг, відштовхуючись від собівартості послуг. Запропонована модель обліку відрізняється від аналогічних тим, що передбачено постійний моніторинг структури витрат не лише для управління ними, а й для використання норма-

тивного методу калькулювання при ціноутворенні. Метод не є трудомістким і апробований на двох автотранспортних підприємствах, показав свою ефективність та практичність.

Перелік посилань:

1. Радченко О. А. Особливості ціноутворення на транспортні послуги на основі маркетингового підходу. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. Вип. 4. С. 43-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2021_4_8

2. Даниленко В. І. Особливості маркетингового ціноутворення при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності в умовах військового стану *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 55-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2022_181_11

ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Ковальова Т.В., канд. екон. наук, доцент

Якімова В.С., здобувач вищої освіти

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Оборотні активи в діяльності підприємства мають велике значення, оскільки вони визначають ефективність використання капіталу та можуть впливати на фінансовий стан підприємства. Оборотні активи такі, як готівка, товари, незавершений виробництво, дебіторська заборгованість та інші активи, які підприємство може швидко здійснити в обороті [1, 2]. Вони призначені для реалізації протягом короткострокового періоду, зазвичай до одного року Їх ефективне використання допомагає забезпечити сталі поставки товарів або послуг, підтримує ліквідність підприємства та сприяє його успішному функціонуванню. Облік оборотних активів в діяльності підприємства є одним з ключових аспектів фінансового управління. Облік оборотних активів включає в себе їхнє визначення, класифікацію, оцінку та контроль за їхнім обігом. Це допомагає підприємству ефективно управляти своїми ресурсами, підтримувати ліквідність і забезпечувати безперебійну діяльність. Додатково контроль за оборотними